

מנהיגות

קיימת מחלוקת בקהילת טאנה לגבי אופייה של הקהילה בעתיד.

מן הצד האחד ניצב הרב אברהם בנימין, רב הקהילה (בקרוב מתנגדיו הועלה ספק לגבי הסמכותו המלאה), שלמד בישראל ובארצות הברית. הוא מקובל על ראשי הקהילה ומועמד להיות הרב הראשי של יהודי הודו. הרב רואה את המשך קיום הקהילה על ידי שמירת הקשר של אנשיה עם בית הכנסת ועם מוסדות הקהילה הפעילים. הרב מבין את מצוקתם של היהודים הנאלצים לעבוד בשבת או של יהודים הגרים רחוק מבית הכנסת ונאלצים להגיע לתפילות ברכב, ולפיכך מעדיף שיעבדו בשבת רק כדי חובתם ואף ייסעו לבית הכנסת, ובלבד שלא יאבד הקשר שלהם עם הקהילה, משום שקשר זה הוא החוט הדק הקושר אותם ליהדות. הרב אינו חושש מהתבוללות. לדידו, היהודים בהודו שמרו על אמונתם ועל יהדותם במשך כ-2000 שנה, לא בזכות קיום ההלכה על פרטיה ודקויותיה, אלא בזכות המסורת שעוברת מאב לבן ומאם לבת.

בהתייחסו לחינוך היהודי, הביע הרב את צערו על כך ששלטונות הודו העבירו ב-1979 חוק להגדלת כמות הילדים בכיתה, וכך נוצר מצב שבתי הספר היהודים היו חייבים לקבל תלמידים נוספים שאינם יהודים. עם חלוף השנים כל הזהות היהודית בבתי הספר נמוגה, וכיום 98% מן התלמידים מוסלמים. הנהלת בית הספר אמנם נשארה יהודית, אבל הזהות והתוכן היהודי כמעט ונעלמו מתכני הלימוד.

הרב הביע טרזניה על התנהגות הישראלים בהודו (השימוש בסמים, ההשתתפות במסיבות, הלימוד באשראמים, הזלזול במקומיים). לדבריו, התנהגותם של הישראלים המבקרים בהודו מקרינה על היהודים המקומיים וגורמת ליחס גרוע מצד שלטונות הודו כלפיהם.

בהיותו היהודי הראשון ממוצא הודי אשר פגש את הרבי מלובאביץ', הביע הרב תרעומת על יחסם של אנשי חב"ד ליהודי הודו. לדידם, יהודי הודו אינם כשרים מספיק משום מקיימים את ההלכה לאשורה. אנשי חב"ד, שהגיעו להודו לא מכבר, מנסים להטיף ליהודים המקומיים ולשנות מסורת בת כ-2000 שנה. הרב טוען כי אנשי חב"ד אשר דואגים נאמנה לישראלים הרבים הבאים להודו, מפגינים כלפי היהודים המקומיים יחס מזלזל.

מן הצד השני ניצב הרב יהושע קולט, שנולד במומבאי למשפחה מסורתית. סבו היה ממייסדי בית הכנסת 'מגן חסידים' במומבאי ואביו היה אחד מנאמני בית הכנסת. הוא למד בבית הספר ע"ש יעקב ששון. הרב שיאון כהן אשר הגיע לטאנה כדי ללמד שחיטה בשנת 1991, המליץ לו להתקדם בלימודיו. וכך נסע הרב קולט לישראל, למד חינוך ורבנות בירושלים, ובשנת 2001 חזר להודו.

הרב קולט חושש כי הזמנים משתנים בהודו. לדעתו, יהודי שאין לו בסיס הלכתי לא ישמור על דתו ואף עלול להתבולל. הרב הקים ארגון בשם 'חזון אלי', שמטרתו הנגשת הצרכים היהודים לכלל הקהילה. ליהודים בטאנה, אשר בתיהם מפוזרים על פני כל הפרוור, קשה לשמור על קשר קבוע ורציף עם הקהילה. מסיבה זו יצר הרב מערכת משלוחים של בשר כשר, עלונים לשבת ועוד. הרב הקים גן ילדים יהודי ומתעתד להקים גם בית ספר יהודי. לדידו, הזהות היהודית והמסורת צריכים להיות לפי ההלכה, ולא – היהדות מוטלת בספק. חשוב לתת לאנשי הקהילה אפשרות לחינוך יהודי, מתוך ההבנה שיהדות אינה רק זהות וששלת, אלא גם תוכן הלכתי מוצק.

רעיונותיו של הרב ודעותיו השונות מאלו של הממסד היהודי גרמו לחיכוכים עם ראשי הקהילה. המחלוקות נסבו סביב קיום הלכות מסוימות, כגון כשרותו של המקווה ושחיטת הבשר, אך לטענת הרב המחלוקות נובעות בעיקר משיקולים פוליטיים ולא ענייניים.

החזנית

אחת התופעות המעניינות בשנים האחרונות בקהילת טאנה בפרט, ובקרוב יהודי הודו בכלל, הוא תפילתה של אריאנה פנקר כשליחת ציבור לפני התיבה - חזנית – בימים הנוראים.

אריאנה, ישראלית ממוצא הודי, התחננה עם אורן פנקר יליד טאנה אשר עלה לישראל, אך לאחר שנים מספר בארץ החליטו אורן ואריאנה להגר להודו. הם גרים עם שתי בנותיהם בצפון טאנה, בשכונת מגורים חדשה ומודרנית. שם משפחתם, פנקר, מעיד על מוצא משפחתו של אורן מהכפר פן הנמצא דרום-מזרחית למומבאי. בכפר הייתה קהילה יהודית גדולה, שנאבקה כיום על קיומה. בכפר נמצא בית כנסת עתיק שנבנה במאה ה-19. ברבות השנים, משנתמעטה האוכלוסייה היהודית במקום, חדל בית הכנסת לתפקד באופן סדיר, ושלטונות הודו חפצו להופכו למבנה ציבור בעל ייעוד אחר.

אורן, שמשפחתו פטרונית בית הכנסת ואף אחת מנאמניו, החליט לעשות מעשה ולנסות לקיים בבית הכנסת תפילה בימים הנוראים. בחפשו אחר חזן שייאות לעבור לפני התיבה, נתקל אורן בבעיה היות והחזן ממומבאי דרש כסף רב. בצר לו, פנה אורן אל אריאנה, וביודעו כי אשתו בקיאה בנוסח התפילה עליו גדלה בישראל, ביקש

ממנה להיות שליחת הציבור. אריאנה הופתעה תחילה, אבל לאחר לבטים קשים החליטה לקחת על עצמה את התפקיד.

עם היוודע הדבר, יצאו ראשי הקהילות במומבאי ובעיקר ראשי קהילת טאנה כנגד התכנית, והפעילו מכש לחצים על אורן ומשפחתו. אורן לא נכנע, ובתמיכתו האדירה עלתה אריאנה כחזנית בבית הכנסת בפן בימים הנוראים.

לצורך המאורע נתפרה לה שמלה מיוחדת שתהלום את גודל המעמד. כמה מזקני הכפר העדיפו לנסוע ברכב ביום הכיפורים לכפר השכן – פנואל – ובלבד שלא יחזו וישמעו את החזנית. אורן הצליח לגייס מניין מחוץ לפן, והתפילות עברו בשלום. הדי האירוע יוצא הדופן הזה לא שכחו, ואף נכתב עליו בעיתונות המקומית.

בפגישתנו עם אריאנה התרגשנו מאוד, גם מקיימי המצוות שבינינו יכלו להבין ולהוקיר את גודל מעשיה של אריאנה. זה אינו פמיניזם צרוף הבא לנגח ולהתריס כנגד הגברים השתלטנים אלא ניסיון הצלה של מורשת ההולכת ודועכת, הצלת בית כנסת העומד בפני כליה. תפילתה של אריאנה כשליחת ציבור נעשה מתוך תחושה של שליחות וקדושה המסורת.

אריאנה לא הצליחה להסביר לנו מאיפה שאבה את כוחות הנפש לעמוד מול הלחצים הכבדים שהופעלו עליה. אולי העובדה כי היא גדלה בבית עם חמש אחיות יכולה לתת הסבר.

לאחר שהתוודענו לסיפור, הוא קיבל תהודה גם בארץ ונכתבו עליו מספר כתבות.